

Ho vūahũ na ó o Poole túara non ho Efεεze kèrètíεwa kuure yi

Vūahũ túaró nũhũ

O Poole lé yĩ túara ho vūahũ na kà. Ho Efεεze lé ho Azii kōhũ ló-beeni lé bũn te bĩo ó o nonnãa ho vūahũ mu 6a kèrètíεwa kuure na bĩn làa bĩa ká búenbúen yi. O Poole kará ho Efεεze yi yú hã lúlúio bĩo tĩn (Bè-wénia 19.1–20.1). Lé bũn món ó o túararáa ho vūahũ mu ká a wi ho kàsó yi (3.1; 4.1).

Ho vūahũ mu yi ó o Poole dó le Dónbeeni bárakà, ò o zéenia bĩo le hueekaarãa mí nĩpomu, á sérarãa 6a bè-kora día o Yeesu hũmú ho *kùrùwá wán pànká (1–3).

Bũn món, ó o Poole wee fan à bĩa búenbúen na dó mí sĩa o Yeesu yi à wé dan 6ua míten làa bĩo le Dónbeeni le mu korãa (4–6).

Bĩo le Dónbeeni nĩpomu wórãa le dà-kení ó o Poole zéenia làa bĩowa bĩo tĩn:

1. O le mu ka lòn nùpue sãnia, ó o Yeesu lé hã nũhũ (1.23).
2. O le mu ka lòn zii mónkúio, ó o Yeesu lé le huee na 6uan ho soró ñinia (2.20-22).
3. O le mu ka lòn hãa, ó o Yeesu lé o hãa 6àn báa (5.21-33).

Le tènii

¹ Mu lé ínén Poole, yĩ le Dónbeeni lè mí sĩa bĩo á wó á ã lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahũ na kà. I wee tènii minén na bĩo sã le

Dónbeenĩ yi [ho Efɛɛze lóhó yi], á páanía là a Yeesu Krista, á siadéro wo yi fára tina.

² Le wàn Maá Dónbeenĩ, là a Núhũso Yeesu Krista à wé mu sãamu làa mia, à na ho héerà mia.

Le Dónbeenĩ sãamu na le wó làa wɛn bïo

³ Mí wa khòoní le Dónbeenĩ, dïo lé wa Núhũso Yeesu *Krista ɓàn Dónbeenĩ lè ɓàn Maá. Le wó á le Hácírí bè-tentewà lè mí síiwà na wee lé le cón á wi wɛn wa páaníló là a Krista bïo yi.

⁴ Mu bon. Le Dónbeenĩ fèra hueekaa wɛn à wa páaní là a Krista ká bïo ɓúi dïn yí léra. Le wó bïn à wa wé ɓa nùpua na wee ce le yahó, à wékhe bïo yí mĩ léé yi. Bïo le Dónbeenĩ wara wɛn,

⁵ á le fèra le mí ì dïn o Yeesu Krista wán á à wéráa wɛn lè mí zàwa binbirí. Bïn lé bïo le síi vá yi le mí ì wé.

⁶ A wa wáa ko wa wé khòoní le Dónbeenĩ le sãamu beenĩ bïo yi. Bïn sãamu beenĩ so le wó làa wɛn bïo le Za na le wa làa sòobéé wó bïo yi.

⁷ Bïo wa páanía là a Krista, wón na kúará mí cãni húrunnáa wa bïo yi, á le Dónbeenĩ kánia wɛn á séra wa bè-kora día. Bïn lé le sãamu na nii mía,

⁸ bïo le wó á wa yú yòó puunía. Le Dónbeenĩ lè mí bè-zũnminí na nii tun

⁹ á wó á wa dàña zũna bïo le síi vá yi le mí ì wé na lá sà yi, bïo le fèra le mí ì dïn o Krista wán á à wé.

¹⁰ Bïn lé à bïo ho wáyai làa bïo ho tá wán ɓúenɓúen à le vá kúee mín wán ho pãahũ na le le mu ko yi o núhũso nĩ-kéní tá, wón na lé o Krista.

¹¹ Bïo wa páanía là a Krista á le Dónbeenĩ hueeka wɛn à wa bïo sí le yi. Le wó mu lé bïo le fèra le mí ì wé mu. A bïo le le mí ì wé ɓúenɓúen á le wee wé làa bïo le síi vá yi.

12 A warén na nín-yání dó wa sía o Krista bïo yi wee lòní á wáa ko wa wé khòoní le le cùkú beení bïo yi.

13 Minén mún páanía là a Krista. Mi ná le bín-tente na lé ho tũíá poni na wee kání mia á dó mi sía o Krista yi. Bïo mi páanía làa wo, á le Dónbeení nɔn mí Hácírí mia, ðio á le dó mí jii le mí ì na. Dén Hácírí so lé le Dónbeení fimini na bò mi wán.

14 Bïo le Dónbeení fèra nɔn dén Hácírí so wɛn, á wa wáa dà à zũn le. Le mún ò na hã kĩa na le dó mí jii le mí ì na wɛn. Hón kĩa so á wa à yí pãahũ na á le khíi tíi warén búenbúen na bïo sã le yi káníló jii. A wa wáa ko wa wé khòoní le Dónbeení le cùkú beení bïo yi.

O Poole fioró na ó o wó bïo

15 Lé bún nɔn á bïo á ínén ná bïo mi dórãa mi sía o Núhũso Yeesu yi bïo, làa bïo mi warãa bĩa búenbúen na bïo sã le Dónbeení yi bïo,

16 á ï wee dé le Dónbeení bárákà féɛɛ mi bïo yi, á wee fio mi bïo yi.

17 I wee fio wa Núhũso Yeesu *Krista bãn Dónbeení yi, ðio lé wán Maá cùkúso, le le na mu bïo zũnló pánká mia, à wé zéení mu bïo làa mia mí Hácírí pánká yi, bèra a na à mi wíoka zũn le sese.

18 Le le hén mi hácírí à bïo mi dó mi sía wee lòní na le von mia bïo yi à mi dàñ zũn. A mi mún dàñ zũn le Dónbeení kĩa na semu bãn síi mía bïo, hĩa á bĩa bïo sã le yi níni wi yi.

19 A mi mún dàñ zũn le Dónbeení pánká beení na bãn síi mía bïo, hĩa le wee séení lè warén na dó wa sía le yi. Hón pánká beení so lé hĩa

20 ó o vèení là a Krista á yòó bàrá mí nín-tiání ho wáayi.

21 Le Dónbeenĩ yònía a Krista kà síi hã pánkáwá lè mí sííwà búenbúen jùhũ wán, o yèni po hã pánkáwá búenbúen yènnáa, hĩa hã laà na kà wán làa hĩa wi lè ho món.

22 Le Dónbeenĩ bàrá a Krista mu bïo búenbúen jùhũ wán, á wón na wi mu bio búenbúen jùhũ wán á le wó lè ɓa kèrètɛwa búenbúen kuure jùhũso.

23 Dén kuure so lé o sãnía, ó o Krista mu mí kùure wi yi nii sú, ó o mún sú hã lùà búenbúen.

2

Le Dónbeenĩ sãamu na kãnía wɛn bio

1 Minén wékhewa lè mi bè-kora na mi lá wee wé bïo yi, á mi lá lé ɓa nùpua na húrun mu húmú binbirĩ le Dónbeenĩ cón.

2 Mi lá wee ɓua miten lè ho ðímíjãsa na yí zũ le Dónbeenĩ bïo síi, á wee wé ɓa cínáwa jùhũso síi bïo. Ba cínáwa jùhũso mu lé yia wee wíoka vîiní bïa pã le Dónbeenĩ síi bïo wéró.

3 Warén búenbúen mún lá ka lè ɓa bïo, á wee wé bïo wa sía wee vá yi na yí se. Wa lá wee wé bïo yí se na sí wa sãnía lè wa yilera yi. Lé bũn nɔn á le Dónbeenĩ mún lá ko le síiní warén júná làa bïa ká bïo.

4 Εε ká le Dónbeenĩ màkárí ɓèntín nii mía. Bïo á le wa wɛn dàkhíina,

5 lé bũn te bïo le nɔnnáa le mukãní binbirĩ wɛn wa páaníló là a *Krista bïo yi, hàrí ká wa lá lé ɓa nùpua na húrun mu húmú binbirĩ wa bè-kora bïo yi. Mu bon. Lé le Dónbeenĩ sãamu kãnía mia.

6 A wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi á le mún páanía vèenía wɛn làa wo, á yòó bàrá ho wáayi.

⁷ Le Dónbeenĩ wó mu tentemu làa wɛn wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra à na à le sãamu na ñii mĩa à le zéení lè ɓa nùpua ɓúenóúen ho yĩró na lua yi.

⁸ Mu bon, mu lé le Dónbeenĩ lè mí sãamu nɔn mi kãńianáa mi sɔadéro le yi bïo yi. Ho kãńíló mu bïo yí ló mia, mu lé le Dónbeenĩ wó mu làa mia làa kãamáa.

⁹ Ho kãńíló mu bïo yáá pá yí ló mi wára yi, ó o ɓúí wáa yí ko ò o yòní mítén mu bïo yi.

¹⁰ Mu bon. Le Dónbeenĩ lé ðio má wɛn, á nɔn le mukãńi binbirĩ wɛn wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra a na à wa wé wé hã wén-tentewà, hã le fèra bò le wa wé wé.

Ba zúifùwa làa bia yínɔn ɓa zúifùwa wó le dà-kéní

¹¹ Minén na yínɔn ɓa *zúifùwa, mi bĩní leéka bïo mi lá karáa bïo. Ba zúifùwa le mí lé le Dónbeenĩ ñipomu bïo ɓa kuíora bïo yi. A ɓa ñina mia lé bïo mi yí kuíora lè ɓa bïo sii.

¹² Ho pãahú mu yi, ká mi yí zū a Krista. Mi lá yí dà máa mĩ máa dé o *Isirayɛɛle ñipomu ñii, bũn na le Dónbeenĩ léra á mu bïo sã le yi. Le Dónbeenĩ páanĩ na le bò làa bïo le dó mí ñii le mí ì wé á mi níí lá mĩa yi. Mi lá ɓuan mitén ho ðímíńá yi ká bïo mi dó mi sĩa wee lòní lá mĩa, mi lá yí zū le Dónbeenĩ.

¹³ Ɛɛ ká hã laà na kà wán, mi páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, á minén na lá khèra le Dónbeenĩ yi á wáa vá ɓueé ɓó le yi, o Krista na kúará mí cãni húrunnáa mi bïo yi pánká yi.

¹⁴ Mu bon. O Krista mu mítén lé yĩa dó ho héeɛrà wa pãahú. Hã ñinmia na lá wi ɓa zúifùwa làa ɓia

yínɔ́n ɓa zúifùwa p̄ahũ lòn soró, ó o ɓueé fù léra mí húmú pànká yí, á wó ɓa lè mu n̄pomu dà-kéní.

¹⁵ Ba zúifùwa làndá làa ɓio ɓa bò henía ɓúenɓúen ó o ɓueé ɓó n̄hũ, ɓera a na à ɓa wé le kuure dà-finle ɓa páaníló làa wo ɓio yí. Lé ɓun ó o wó á dóráa ho h́erà ɓa p̄ahũ.

¹⁶ O Krista mu wó á h̄a n̄inmia na lá wi ɓarén mín yi p̄ahũ á w̄a wó. O wó á ɓa lé le kuure dà-kéní, á wó á ɓa ɓinía s̄i lè le Dónbeenĩ o húmú ho *kùrùwá wán pànká yí.

¹⁷ O Krista mu ɓueé buera ho h́erà ɓin-tente á n̄n minén na lá khèra lè le Dónbeenĩ yi, lè warén na ɓó le yi.

¹⁸ Mu bon, lé o Krista mu ɓio yi á wa ɓúenɓúen dà à d̄innáa wán Maá Dónbeenĩ yahó, le Dónbeenĩ Hácírí dà-kéní na wa yú pànká yí.

¹⁹ Awa, á minén na yínɔ́n ɓa zúifùwa, mi w̄a yínɔ́n n̄-h̄aní na ɓio yí s̄a le Dónbeenĩ n̄pomu yi, mi w̄a wee mí dé le Dónbeenĩ n̄pomu n̄i, mi lé le Dónbeenĩ z̄i n̄upua.

²⁰ Mi ka lòn z̄i na ɓa wee so ɓàn mónkúio. Ba tonkarowà lè ɓa n̄i-cúa f̄erowà ka lòn z̄i n̄hũ. Ká a Yeesu Krista mí ɓere ka lòn huee na ɓuan ho soró d̄inía.

²¹ Lé wa páaníló làa wo ɓio yi á wa ɓuannáa mín yi sese lòn z̄i mónkúio, á soni wee yòo, à wé le z̄i na ɓio s̄a a N̄hũso yi.

²² Lé mí páaníló là a Krista ɓio yi á minén mún làa ɓia ká ɓuannáa mín yi lòn z̄i mónkúio, à wé le z̄i na le Dónbeenĩ wi yi lè mí Hácírí.

3

Ho tonló na le Dónbeenĩ kàràfáa o Poole yi

¹ Lé bɔ́n te bɔ́ á ìnén Poole wee fio le Dónbeenĩ yi mi bɔ́ yi. Ba dó mi ho kàsó yi lé bɔ́ á ì lé o Yeesu *Krista ton-sá minén na yínɔ́n ɓa *zúifùwa bɔ́ yi.

² Ho tonló na le Dónbeenĩ kàràfáa miĩ lè mí sãamu mi bɔ́ yi á mi nã bɔ́ kɛ́nkɛ́n.

³ Le Dónbeenĩ zééníá mu bɔ́ na lá sà yi làa mi, bɔ́ á ì túara dǎní yi c̄ínú.

⁴ Mi kàráanna ho, á mi ì mi bɔ́ á ì zúnáa mu bɔ́ na lá sà yi o Krista dǎní yi bɔ́.

⁵ Mu bɔ́ mu á le yí fèra yí zééníá lè ɓa nùpua na hàánĩ làa bɔ́ á le zééníánáa mu hã làa na kà wán lè warén na lé le tonkarowà, lè le n̄i-cúá fɛerowà, mí Hácírí pànká yi.

⁶ Mu bɔ́ mu lé bɔ́ kà: B̄ia yínɔ́n ɓa zúifùwa páaníló là a Yeesu Krista bɔ́ yi, á ɓa wãa léera hã k̄ia yi làa b̄ia lé ɓa zúifùwa, ɓa lé le kuure dà-kéní làa ɓa, á mu bè-tentewà na le Dónbeenĩ dó mi n̄ii le mí ì wé è na mí n̄ipomu yi á ɓa níní mún wi yi. B̄ún dà wee wé le b̄ín-tente pànká yi.

⁷ Lé dén b̄ín-tente so á ì wee bue lé bɔ́ le Dónbeenĩ lè mí sãamu á n̄on ho tonló mu miĩ á ì wee sá lè lerén mí b̄ere pànká.

⁸ B̄ia bɔ́ sã le yi ɓúenɓúen t̄lahú ìnén lé yia bɔ́ n̄úhú mía po ɓa. Ɛ̄e ká le Dónbeenĩ lè mí sãamu màhá pá n̄on ho tonló mu miĩ le ì bue o Krista bè-tentewà na n̄ii mía bɔ́ à na b̄ia yínɔ́n ɓa zúifùwa yi.

⁹ A le mún n̄on ho tonló miĩ à bɔ́ le le mí ì wé na lá sà yi wéró à ì zéení bɔ́ wéréwéré na ɓa nùpua yi. Le Dónbeenĩ, d̄io léra mu bɔ́ ɓúenɓúen, á lá sà mu yi hàánĩ.

¹⁰ Mu wó bèra a na à ho wáayi pànkáwá wãa z̄ún le bè-z̄únminí lè mí síwà bɔ́, ɓa kèrèt̄ewa

ɔ́úenɔ́úen kuure pànká yi.

11 Bɔ́n á le Dónbeenĩ fèra le mí ì wé ká bɔ́ ɔ́úí ðĩn yí léra, lé bɔ́n le wáa tífra jii wa Nùhúso Yeesu Krista yi.

12 Wa páaníló làa wo lè wa siadéro wo yi bɔ́o yi, lé bɔ́n nɔ́n á wa dà wee ðinnáa le Dónbeenĩ yahó ká zǎnii mía wɛn.

13 Lé bɔ́n te bɔ́o á ï ï floráa mia à le lònbee lè mí síiwà na á ï wee lá mi bɔ́o yi à mi yí tée mi bàra bɔ́o yi. Le lònbee mu wee zéení le mi bɔ́o jùhú wi binbirĩ.

Le waminĩ binbirĩ na ó o Krista zéenia

14 Lé bɔ́n te bɔ́o á ï wee fàrá ï nɔ́nkórúná wán wán Maá Dónbeenĩ yahó à fio,

15 dén na lé hǎ zǐ-júná na ho wáayi làa hǎa ho tá wán ɔ́úenɔ́úen bǎn Maá.

16 I wee fio lerén na semu bǎn síi mía yi, le le Hácírí dé ho pànká mia

17 à mi siadéro o *Krista yi bɔ́o yi, ò o keń làa mia féɛɛ. I wee fio le mi wań le Dónbeenĩ, à minén mún wań mín. Ká mi wee wé bɔ́n, á mi ì keń lòn vǐndɛɛ na naní zon ho tá yi, tàá lòn zǐ na jùhú fàrá se.

18 Bɔ́n lé bɔ́o á à na á minén làa bǎa bɔ́o sǎ le Dónbeenĩ yi ɔ́úenɔ́úen á à zǔnnáa le o Krista bɛntĩn wa wɛn làa sòobéɛ.

19 A bɔ́o ó o Krista wa làa wɛn á mi ì zǔn, hàrí ká nùpue yí dà máa zǔn mu máa véení. Lé bɔ́n ñ na ká mi ì keń làa bɔ́o le Dónbeenĩ le mi keńnáa ɔ́úenɔ́úen.

20 Le Dónbeenĩ dà mu bɔ́o ɔ́úenɔ́úen. Bɔ́o wa dà à fio le cǎn, hàrí bɔ́o wa yàá wee leéka, bɔ́n ɔ́úenɔ́úen á le bè-wénia wee puuní yi lè le pànká na le wee séení làa wɛn.

21 A mi wáa wa khòoní le Dónbeení bïo le wee ðín ɓa kèrètíɛwa ɓúenɓúen kuure là a Yeesu Krista wán à wé bïo yi. Mi wa khòoní le fɛɛɛ há lúlúio na ɓii mía yi. *Amiina!

4

Wa lé le dà-kéní

1 A bïo á Ìnén Poole na wi ho kàsó yi o Nùhũso tonló na á ï wee sá bïo yi wáa wee cà mi cón làa sòobɛɛ lé bïo kà: Minén na le Dónbeení von, mi ɓua miten làa bïo mu koráa.

2 Mi wé liiní miten à wé wayi, à wé ɓi mi yiwa. Mi wé hĩ mi sia mín ɓiowa yi bïo mi wa mín bïo yi.

3 Le Dónbeení Hácírí wó mia lè le dà-kéní, á mi bánbá à ho hээрà ке́í mi pãahũ, à mi wé le dà-kéní fɛɛɛ.

4 Wa lée dà-kéní làa bïo á há sãnia lée dà-kénínáa, á le Dónbeení Hácírí dà-kéní lé ðio á wa ɓúenɓúen yú, á bïo wa ɓúenɓúen mún dó wa sia wee lòní lée dà-kéní, bïo le Dónbeení dó mí ɓii le mí ì na wen pãahũ na le von wen yi.

5 Wa Nùhũso lée ñi-kéní, á mu bïo na wa tà yi lée dà-kéní, á ho *bátéèmu na wa yú mún lée dà-kéní.

6 Le Dónbeení lée dà-kéní á lé wa ɓúenɓúen Maá. Le wi wa ɓúenɓúen ɓúhũ wán, le wee ðín wa ɓúenɓúen wán à wéráa bïo le le mí ì wé, le wi wa ɓúenɓúen yi.

7 Ɛɛ ká le Dónbeení màhá hõn wa ñi-kéní kéní lè mu ɓiowa wéró pánká làa bïo ó o *Krista le mu koráa.

8 Bïo kà lé bïo túara le Dónbeení bioní vūahũ yi:
«O wĩikaa mí zúkúsa na ó o dàrna
á khèra yòoraráa.

O nɔn mí bè-hãnia ɓa nùpua yi.»*

⁹ Bïo ɓa wee bío le «o yòora», bũn kúará léé webio? Bũn wee zéení le sãní ò o yòo, ó o lion ho tá wán vó.

¹⁰ O orén mu na lion làa bũn bío, lé orén nĩ-kéní mu lé yĩ pá bĩnía yòora ho wáayi nún-tíahũ á tíraráa mu bío búenbúen jii.

¹¹ Lé orén hãn ɓa nùpua lè mu bíowa wéró pánká: Ba búí ó o wó lè mí tonkarowà, ɓa búí ó o wó á ɓa wee fɛɛ le Dónbeenĩ jii-cúa, ɓa búí ó o wó á ɓa wee bue le Dónbeenĩ bín-tente. Ba búí ó o wó á ɓa wee pa le Dónbeenĩ nĩpomu bío à kàrán ɓa.

¹² O nɔn bũn bíowa so wéró pánká à bán nùpua so wé dàń séení bĩa bío sã le Dónbeenĩ yi à ɓa dàń sá nanáa le yi, bèra a na à ɓa kèrètíewa búenbúen kuure na lé o *Krista sãnía à pánká wé dé wán.

¹³ Lé bũn ñ na á wa sɔadéro le Dónbeenĩ Za yi là a zũnló á à wé wɛn lè le dà-kéní, à wé ɓa kèrètíewa na dɔn vó, là a Krista na á bío búí yí fòora yi bío síi.

¹⁴ Ká mu wó kà, á wa wãa máa bĩnĩ máa keń lòn háyonzàwa na khàró yí do, lòn woohũ na ho pinpiró lè mu nũmu yànbónló wee héɛ yèrè máka. Nĩ-khàwa máa bĩnĩ máa vĩnĩ wɛn máa yí lè mí kàránló.

¹⁵ Ká wa wee mĩ ho tũíá na mín yi bío wa wa mín bío yi, á wa keńló là a Krista bío síi wé è dé wán ká mu wà, wón na lé ho nũhũ.

¹⁶ Lé orén wee wé ò o nĩpomu wé le dà-kéní, làa bío ó o nùpue sãnía bío cɛékaaráa mín yi wó a nùpue bío síi. Ká a nùpue sãnía bíowa lè mí dà-kéní kéní wee sá mí tonló làa bío mu koráa, à hã dã wé se. Lé ká síi ɓa kèrètíewa búenbúen kuure bío karáa. Ká ɓa lè mí nĩ-kéní kéní wa mín, á wee sá mí tonni

* **4:8** Mí loń Lení vũahũ (Psaumes) 68.19

lâa bïo mu korâa, à le kuure mu dã wé se.

Le mukân-finle na 6a kèrètɛwa yú bio

¹⁷ Awa, á bïo kà lé bïo á ìì hení ì na mia wa Núhúso yèni yi: Mi wáa yí bíní yí 6ua miten lâa bïa yí zú le Dónbeení bïo síi. Ba wee bè mí yilera mu bè-kãamâa wán.

¹⁸ Ba yí zú dɛɛ le Dónbeení bïo dãní yi. Le mukâní binbirí na wee lé le Dónbeení cón á 6a níi mia yi. Lé bïo 6a tun mí yiwa, á le Dónbeení bïo dãní yi á 6a mún yí zú hàrí dɛɛ.

¹⁹ Ba yí zú n̄yio. Mu koomu lè mí síwà á 6a wee wé ká 6a wà, mu n̄ii f̄iníi m̄ia.

²⁰ Ká p̄ahú na minén tà a *Krista bïo yi, á yín̄óí lâa bún síi á 6a le mi 6ua lè miten.

²¹ Bïo bïo ciran wo búenbúen á minén ná kénkén, á mi p̄áníló lâa wo bïo yi á 6a mún kàráanna mia là a Yeesu Krista mu t̄iá poni.

²² Bún wee zéení le mi ko mi día bïo mi fù wee 6ua lè miten ká mi yín̄óí 6a kèrètɛwa. Bún p̄ahú ká bio 6a n̄pua s̄la wee vá yi na wee v̄iní 6a á wee yáa mia.

²³ Mi día le le Dónbeení yèrémá mia à mi yilera wé h̄a bè-fla.

²⁴ Mi yèrémá wé 6a n̄i-fla. Le Dónbeení wó mia lè 6a n̄i-fla à mi 6onmín lâa de. A mi wáa 6ua miten héha lâa bún, à wé 6a n̄pua na téréna á wee ce le Dónbeení yahó lâa bïo le t̄iá poni b̄orâa mu.

²⁵ Awa, á mi wáa khí h̄a sabíoní f̄úaaló yi. Mi wé m̄i ho t̄iá na mín yi, lé bïo wa lé h̄a s̄ánia dà-kéní.

²⁶ Ká mi s̄ia wé c̄a à mi yí wé bè-kora. Mi wé yí día le le wii t̄è ká mi s̄ia pá wee c̄i.

²⁷ Mi yí día le o *Satāni yí p̄ánká mi wán.

28 Yia lá léé k̀nlo à ɓ̀anso yí b́níní yí ɓ́uaa b́io. B̀anso wé sá ó ò yí mu b́io á à ɓ́iánáa mí màkóo, á mún ñ séenínáa ɓ́a ñ-khenia.

29 Mi wé yí mi b́in-kora na mín yi. Hã b́in-tentewà na dà à hení ɓ́a nùpua śia ho p̀aahú na mu ko yi lé h́a mi wé b́io bèra a na à ɓ́ia wee jí hã à hã wé séení.

30 A le Dónbeení Hácírí na le ǹon mia á mi yí véení yi. Dén Hácírí so lé le Dónbeení flimini na bò mi wán, à zéení le mi b́io sã le yi, á pan ho p̀aahú na le khíi tíi mi k̀níló nii.

31 B́io ɓ́a wó làa mia ká mu yí se, à mi yí ɓ́ua mi yiwa yi. Mi wé yí ćíi mi śia mín wán. Mi wé yí zá làa mín, mi wé yí là mín. Mi día mu s̀unsũmámu lè mí síwà.

32 Mi wé wé mu tentemu làa mín, à zūí mín màkárí. Mi wé sén día na mín yi làa b́io le Dónbeení d́in o *Krista wán á séra día ǹonnáa mia.

5

1 A b́io mi lé le Dónbeení zàwa na le wa làa s̀obéé, á mi cén wé wé lè le b́io síi.

2 Mi le le waminí wé mi mi wára búenb́uen yi làa b́io ó o *Krista wararáa wen á húrun wa b́io yi. O wara wen á ǹon mí mukāñí wa b́io yi. B́io ó o wó lé le muini na b́io sí le Dónbeení yi.

3 B́io mi b́io sã le Dónbeení yi, á mi wãa ko mi khí ho hã-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà yi, à khí hã ñiyi-wará na s̀iia mia yi. Mi yí wé nùpua na ýio yí máa sí làa b́io. B́in b́iowa so búenb́uen á yí ko à mu b́io wé mí léé mia hùúu.

4 Hã ñiyi-b́ioní lè hã b́in-conconwà lè hã k̀akó-b́ioní á mi yí ko mi wé b́io. B́io mi ko mi wé wé lé le Dónbeení b́arákà déró.

⁵ Mi ko mi zūrɛ mu sese le bɛa wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà, làa bɛa wee wé há n̄yi-wárá na súii m̄ia bán búenbúen m̄aa dí le Dónbeen̄i là a Krista b̄een̄i h̄uúu. A bɛa ȳio ȳi m̄aa sí lè mu b̄io, bán mún m̄aa dí le b̄een̄i mu. Lé b̄io á b̄io ɛa wee cà ka lòn w̄onna na ɛa dó mí s̄ia yi.

⁶ Mi ȳi día le ɛa n̄i-khàwa à v̄iin̄i m̄ia lè mí b̄ion̄i, lé b̄io á bɛa ȳi m̄aa bè le Dónbeen̄i b̄ion̄i yi à ɛa wee wé bún b̄iowa so á le kh̄ii síin̄i p̄úná.

⁷ Awa, á min̄én ȳi léé ɛa wárá yi làa ba.

⁸ Mu bon. Mi lá wi le t̄ib̄ír̄i yi, ká mi páan̄iló là a Krista b̄io yi á mi w̄aa wi mu khoomu yi. A mi cén w̄aa ɛua miten làa bɛa wi mu khoomu yi b̄io.

⁹ Lé b̄io á bɛa b̄io s̄a mu khoomu yi á wee wé há wárá na se, na t̄ér̄enna, á b̄io lé ho t̄úia.

¹⁰ A mi cén bánbá à mi zūrɛ b̄io sí a N̄úh̄uso yi,

¹¹ à há wárá na c̄unú m̄ia, h̄ia á bɛa b̄io s̄a le t̄ib̄ír̄i yi wee wé à min̄én ȳi léé yi làa ba. Mi ȳaa b̄io mu w̄ér̄w̄éré le b̄io ɛa wee wé á ȳi se.

¹² Mu bon, b̄io ɛa wee s̄anka miten wé á b̄ioró n̄yio ȳaa wi.

¹³ Ɛɛ ká ɛa wárá mu búenbúen á b̄io b̄ia w̄ér̄w̄éré, à mu k̄eń lòn khoomu á ló mu wán.

¹⁴ Mu bon, mu b̄io búenbúen na mu khoomu ló wán bún b̄io so b̄io s̄a mu yi. Lé bún n̄on á b̄io ká b̄iaráa:

«Ūn̄én na d̄uma, s̄in.

H̄in̄i lé ɛa n̄i-h̄ia t̄iah̄ũ,

ó o Krista á à dé mí khoomu ū wán.»

¹⁵ Awa, á mi cén pa miten b̄io b̄io mi ì ɛua lè miten d̄án̄i yi sese. M̄i wé mu bè-zūr̄min̄i b̄ansowá ká mi ȳi wé b̄ónb̄uwá.

16 Pãahũ lée pãahũ na mi dà à wé mu bè-tentewà yi à mi wé mu lé bïo ho pãahũ na wa wi yi nùpua wee wé mu bè-kora dàkhíina.

17 Lé bũn nɔn á mi ko à mi bánbá à mi zũn bïo ó o Nùhũso le mi wé wé ká mi yí wé ɓa nùpua na yí wi mi zũn bïo.

18 Mi wé yí ɲu ho ðivén dà khíi, bũn wee yáa o nùpue. Ká mi wé día le le Dónbeenĩ Hácírí pánká à keń mi wán.

19 Mi wé sío hã lení lè mi síiwà na wee lé le Dónbeenĩ cɔn à henínáa mín sía. Mi wé sío à khòoní a Nùhũso lè mi sía búenbúen.

20 Mi wé dé wàn Maá Dónbeenĩ bárákà féee mu bïo búenbúen bïo yi, wa Nùhũso Yeesu Krista yèni yi.

Bïo ɓa kèrètɛwa ko ɓa wé ɓua làa mín

21 Bïo mi wee kɔnbi o Krista, á mi wé liiní míten na mín yi.

22 Háawa, mi wé liiní miten na mi barání yi làa bïo mi wee liinínáa miten à na a *Krista yi bïo síi.

23 Mu bon, o hãa ɲuhũso lé ɓàn báa, làa bïo ɓa kèrètɛwa búenbúen kuure ɲuhũso lé o Krista bïo síi. Le kuure mu lé o sánía na ó o kánía.

24 Bïo á ɓa kèrètɛwa búenbúen kuure wee liinínáa míten à na a Krista yi, lé bũn ɓàn síi à ɓa háawa mún wé liinínáa míten à na mí barání yi mu bïo búenbúen yi.

25 Báawa, mi wé wań mi hánání làa bïo ó o Krista waráa ɓa kèrètɛwa búenbúen kuure bïo síi, á nɔn mi mukáni le bïo yi.

26 O wó bũn bèra a na à le bïo sí le Dónbeenĩ yi. O ceéra le lè mu ɲumu lè le bíonĩ,

27 bèra a na à ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure mu wé dɛɛ na wee ce, á fianí mǎa yi, á cùkú wi, à le dàń ñin o yahó ká bè-kohó yèni yí mǎa ve ɓé le yi.

28 Búñ ɓúenɓúen wee zéeni ɓio ó o báa ko ò o wańnáa mǎn háa. O ko ò o wań wo làa ɓio ó o waráa mi kùrú sǎnía. Báa na wa mǎn háa se o wa mítén.

29 A núpue na ɓèn ñin jina mí sǎnía wón mǎa. O yàá wee wé ñíni há à pa há ɓio, làa ɓio ó o Krista wee wéráa mu lè ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure

30 na lé o sǎnía ɓio síi. A warén so yínɔ́n o sǎnía ɓiowa ɓúí le?

31 Le Dónbeení ɓioní vūahú yi á ɓio kà lé ɓio túara: «Lé búñ nɔ́n ó o báa á à ñía mǎn maá lè mǎn nu ká à ɓé lè mǎn háa, á ɓa mí nùwǎ jɔ́n á à wé sǎnía dà-kéní.»*

32 ɓio ɓía kà lée bè-beeni na sà yi. A ñén wee ɓio le mu lé o Krista lè ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure ɓio á mu wee zéeni.

33 Ká mu màhá mún wee zéeni minén ɓio: Ba báawa lè mí ñi-kéní kéní ko ɓa wań mí hǎnání làa ɓio ɓa waráa mítén ɓio síi. A ɓa háawa mún ko à ɓa wé kǎnbi mí bǎrání.

6

1 Zàwa, mi wé bè mi maáwà lè mi nuwà ɓioní yi mi páaníló là a Núhúso ɓio yi. Lé ɓio á lé búñ mi ko à mi wé wé.

2 Le Dónbeení ɓio na le bò henía tǎahú, á ɓio lé nín-yání dó mí jii bò wán lé ɓio kà: «Wé kǎnbi mǎn maá lè mǎn nu,

3 á ũ ɓio á à wé se á à yí le mukǎn-tóní ho tá wán.»*

* 5:31 Mi loń ɓio jǎhú ɓúeení vūahú (Genèse) 2.24 * 6:3 Mi loń Léro vūahú (Exode) 20.12; Lándá zéeniíló vūahú (Deutéronome) 5.16

4 Maáwà, mi wé yí cǐ mi zàwa sǎ. Mi wé bé 6a sese à zéení 6a làa bǐo sǐ a Nùhũso yi à 6uaráa 6a.

5 Wobáaní, mi wé bè mi ɲúnása na wi ho ðímíjǎ yi bíoní yi. Mi wé k̀nbi 6a sese lè le yi poni. Mi wé bè 6a bíoní yi làa bǐo mi wee bèráa o *Krista bíoní yi bǐo sǐi.

6 Mi wé yí wé mu 6a yǐo yi mí dòn à càráa le yèni 6a c̀n. Ká mi wé wé bǐo le Dónbeenǐ sǐi vá yi lè mi sǎ 6úen6úen lé bǐo mi lé o Krista wobáaní.

7 Mi wé sá na mi ɲúnása yi lè mi sǎ 6úen6úen, à kɛ́n lè mu lé o Nùhũso á mi wee sá na yi, ká mi yí máa sá na nùpua yi.

8 Mi zǔn le bǐo mi nǐ-kéní kéní wee wé ká mu se á mi khíi yí 6àn c̀nú o Nùhũso c̀n, à mi wé wobáaní tàá nùpua na wi míten.

9 Wobáaní ɲúnása, mi mún 6ua mi wobáaní sese. Mi wé yí là hɛɛrè làa ba. Mi zǔn le minén làa ba á lééra a Nùhũso nǐ-kéní yi, wón wi ho wáayi, o yí máa hueeka nùpua mín yi.

Hǎ fio sǎ na le Dónbeenǐ nɔn wɛn bǐo

10 Bǐo á ĩ bío ò na mia á à véenínáa lé bǐo kà: Bǐo mi páanía là a Nùhũso, á mi cà ho pànká orén na pànká beenǐ 6àn sǐi mía c̀n. 11 Mi khuii hǎ fio sǎ na le Dónbeenǐ nɔn mia, à dàñ fǎrá ðǐn sánsáráa o *Satāni nǐ-khènló.

12 Mu yínóñ nùpua á wa wee firáa, 6ùeé. Lé hǎ pànká-sǔmáa na yí máa mi, hǎa wee dí le b́eéni ho ðímíjǎ na bǐo sǎ a Satāni yi yi, lè hǎ pànká-sǔmáa na wi ho wáayi, lé h́n wa wee firáa.

13 Lé b́n nɔn á ĩ le mi khuiiráa hǎ fio sǎ na le Dónbeenǐ nɔn mia 6úen6úen, bèra a na ká pǎahǔ

na mu wé here yi à mi dàń ðĩn à sánsá mu, á mu véení ká mi pá à fàrá à ðĩn.

14 Awa, á mi wáa wíoka miten. Mi ðĩn le Dónbeení tũíá poni wán à bũn wé lòn ku-ɛɛnĩ na mi can lè mi kuio. Mi wé ɓa nĩ-térénna à bũn wé lòn hĩa hèenĩ sĩa á mi pon mi kosĩa yi.

15 Mi ca mi kuio le Dónbeení bín-tente na wee na ho hɛɛrà buero yi, à bũn wé lòn nakáa á mi zǎ.

16 Páahũ lée páahũ, à mi wé wíoka dé mi sĩa le Dónbeení yi, à bũn wé lòn hĩa hèenĩ sĩa na mi ɓuan mi yahó à hèráa o Satáni hĩa dǎnaso.

17 Mi wíoka zũn kénkén le le Dónbeení kǎnía mia, à bũn wé lòn kónlè na mi ɓúra. Mi wíoka zũn le Dónbeení bióni sese à bũn wé lòn khà-tóní, hĩa le Dónbeení Hácírí nɔn mia.

18 Mi wé fio le Dónbeení yi fɛɛɛ mu ɓio ɓúenɓúen ɓio yi, à wé día le le Dónbeení Hácírí dí mi yahó à mi fioráa. Bũn ɓio yi à mi na miten ɓúenɓúen le yi à yí sa ho fioró tá. Mi wé fio na ɓia ɓio sǎ le Dónbeení yi ɓúenɓúen yi fɛɛɛ.

19 Mi mún wé fio na ínén yi, bèra a na à hǎ bióní na á ĩ ko à ĩ bío à le Dónbeení dé ĩ jii yi, à ĩ dàń zéení le bín-tente ɓio na lá sà yi lè le sí-heɓúee.

20 O Yeesu *Krista dó mi le ĩ zéení le bín-tente mu lè ɓa nùpua. Lé bũn nɔn ɓa dóráa mi ho kàsó yi. Awa, á mi fio na miĩ à ĩ dàń zéení le bín-tente mu ɓio lè le sí-heɓúee làa ɓio mu koráa.

Móndén tɛɛnĩ

21 Wàn za Tisiiki na wa wa làa sòobɛɛ, wón na wee sá a Nũhũso tonló sese, wón ɓueé zéení bío á ĩ ɓio karáa ɓúenɓúen làa mia, à mi zũn mu.

22 Lé bũn ɓio yi á ĩ wee tonkaráa wo mi cǎn, ò o ɓuee zéení ɓio wa ɓio karáa làa mia, à hĩ mi sĩa.

²³ Le wàn Maá Dónbeenĩ là a Nùhũso Yeesu *Krista à na ho h́éerà minén na lé wàn zàwa lè wàn h́inni kèrètíewa yi. Le ɓa wé à mi wań mìn, à wíoka dé mi sía o Yeesu yi.

²⁴ Le le Dónbeenĩ wé wé mu sãamu làa ɓia ɓúenɓúen na wa wa Nùhũso Yeesu Krista lè le waminĩ na ɓii mía.

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Nov 2024 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fcef9bf